

A Magyar- és a többi közép-európai országok fakereskedelmi szokványai

Írta: dr. Fazekas Ferenc.

(Folytatás.)

Átadás, szállítás, átvétel.

Budapesti szokvány.

Az átadást és átvételt a teljesítési napon — egyéb kikötés hiányában — reggel nyolc órakor kell megkezdeni és — kivéve az ünnepnapokat vagy a felsőbb erőhatalmat — a teljesítés befejeztéig egyfolytában kell eszközölni.

Bécsi szokvány.

Az árunak leszállítása csak a vevő, vagy megbízottja részére eszközölt tényleges átadással tekintendő megtörténtnek. Hajózási és vasúti feladási fuvarlevelek, vagy conossementok átadása nem jelenti a megtörtént leszállítást, csak az árunak utalását átadásra.

Ha más egyesség nincs, az átadás előkészítését, továbbá az átvétellel kapcsolatos összes manipulációk költségeit (így az áru felmérését, vagy szállításra történő csomagolását is) eladó viseli. Kivételt képeznek a tengerentúli fák, a lemezek, fornérok és rétegelt fák, melyeknél — más megállapodás hiányában — a csomagolás költségeit vevő viseli.

Az árunak sártól, pizsoktól és jégtől annyira megszabadítotttnak kell lennie, hogy hiányosságai felismerhetők legyenek.

A vevő vagy meghatalmazottja által megtekintett és az ő rendelkezése szerint szállításra elfogadott áru ténylegesen átvettnek tekintendő.

A bélyegzőbaltával való leütés csak a minőségileg való megfelelésnek külső jelzése, ezen jelzés azonban még nem jelenti egyúttal a tulajdonátruházás, a tulajdonba való tényleges átadás megtörténtét is.

Berlini szokvány.

Az egyenkénti lebélyegzés által vevő csak azt ismeri el, hogy az áru minősége és mérete a kötésnek megfelelő, függőben marad azonban a mennyiségnek megállapítása és a méretviszonyoknak a kötlevél előírásaival való egyeztetése. Az egész tételnek átbélyegzése egyenkénti vizsgálat nélkül csak a külső minőség és méreteknak megfelelését jelenti, hátra marad azonban ekkor még az egyes darabok egészségi állapotának és tömegének megállapítása.

A felmérés költségei eladó által viselendők.

Hamburgi szokvány.

Az áru lebélyegzése egyet jelent az áru megtekintésének megtörténtével, tehát igazolja ezen lebélyegzés azt, hogy vevő az árut a kötésnek megfelelőnek találta és ennek folytatálagosan azután az a következménye, hogy minőségi kifogás már később nem tehető.

Csomagolást vevő fizeti.

Esseni szokvány.

Egy tételnek általános megtekintése még nem számít átvételnek.

A mérés rendszerint közösen folytatandó le. A méréssel kapcsolatos munkák, átfogatás stb. eladó által fizetendők.

Minőség: származási hely.

Budapesti szokvány.

Ha az áru származási helye kikötött, a vevő a fa szövét (struktúráját), növést, likacsosságát nem kifogásolhatja. Ha a származás helye nincs kikötve, úgy az eladó bármely származású fát szállíthat.

Bécsi szokvány.

Ha feltételül kötött ki egy bizonyos erdőbirtokról, vagy egy bizonyos vidékről, vagy egy bizonyos ipari üzemből való

származása az árunak, úgy a fa csak abból a bizonyos erdőbirtokból, azon bizonyos vidékről, vagy azon bizonyos üzemből szállítható.

Ha a származás általában egy tágabb területű megjelöléssel van megadva, úgy a fa az illető ezen területről szállítandó.

Jobb minőség szállítása csak akkor van megengedve, ha az egyenlő értékű származására nézve.

Minőség: próbaszállítás esetén.

Budapesti szokvány.

Nem tárgyalja.

Bécsi szokvány.

Próbára történt eladás esetén az eladott árut a próbának megfelelő minőségben kell leszállítani.

Berlini szokvány.

Egy résztételnek megtekintése utáni vételénél, vagy próbaküldemény alapján történt kötésnél, az árunak a látható, vagy felismerhető, meglévő tulajdonságai a mérvadók a szállításra vonatkozóan.

Minőségi kifogásolás.

Budapesti szokvány.

Ha eladó és vevő, vagy meghatalmazottaik az áru elszállítása előtt együtt jelen vannak s az áru szakszerű megvizsgálása a helyszínén lehetséges, úgy az áru minősége ellen felmerülő kifogásokat azonnal meg kell tenni.

Egyébként a vasúton szállított árut — más kikötés hiányában — minőségileg átvettnek kell tekinteni, ha vevő az árut a vasút értesítvényének (avizó) kézbesítését követő három napon belül az eladónak rendelkezésére nem bocsátotta.

Vasúton történő szállítás esetén az áru rendszerint a vasúti állomáson bocsátható az eladó rendelkezésére.

Ha az áru a vasúti vagy hajóállomáson meg nem vizsgálható, úgy vevő tartozik az áru gondos és szakszerű megőrzéséről a lehető legkisebb költség mellett gondoskodni. Jogosult minőségi kifogás esetén e költségek — ideértve az árunak a vasúti állomásról való esetleges elfuvarozásával és beraktározásával járó költségeket — az eladót terhelik.

Egy-egy kocsirakomány áru — az eladó ezzel ellenkező hozzájárulása hiányában — csak teljes egészében bocsátható rendelkezésre.

A budapesti ezen szokványok tárgyalásával egyidejűleg még a következőkre is kiterjeszthetjük itt figyelmünket:

Utólagos minőségi kifogásolások kiküszöböléséről különösen az eladónak, lehetőleg már preventíve, a kötlevelek szerkesztésénél gondoskodni kell. *Clara pacta, boni amici*. A jól szerkesztett és részletes kötlevél már előre gondol minden eshetőségre. És a jó kötlevél sohase pongyola. Nem hiányoznak belőle sokszor igen fontos szerkezeti részek sem és nincsenek beléje tartozó egyes megállapodások csak úgy szóbeli úton leszögezve. *Verba volent, scripta manent*.

Minőségi kifogásolások ellen eladónak a legbiztosabb védekező módja, ha eladó az árut vevőnek — előzetesen, még a szállítások megtörténte előtt, minőségileg részleteiben is — véglegesen átadja, vevő azt egyenkénti megtekintés után, véglegesen átvette és ezen tényt a két fél egymásnak írásban is leigazolta.

Kötlevekben a minőség részletes körülírását szokták helyettesíteni ezen szavakkal is: „az ismert és elfogadott minőségben”. Vagy jogilag még határozottabb a következő kifejezés: „a megtekintett és elfogadott minőségben”.

Vevők óvatosságát tüntetik fel a kötlevekben gyakran látható következő kikötések:

„Végleges minőségi átvétel fenntartásával”, vagy:

„Végleges minőségi átvétel csak vevő telepén történik meg. A minőség tekintetében eladó mindaddig felelős vevővel szemben, míg a szállítmány feldolgozása, vagy mások által történt végleges átvétele annak teljesen megfelelő minőségét bebizonyítja”, vagy egy másik ilyen szokásos formula:

„Minden szállító, illetve vállalkozó, vagy eladó jótállást vállal, hogy az általa szállított áruk és végzett munkák a kikötött és törvényi kellékeknek megfelelnek és amennyiben a már átvett áruk és munka, vagy azok egy része, az alkalmazásbavételnél vagy elhasználásnál minőség tekintetében meg nem felelőknek mutatkoznának, tartozik szállító, illetve vállalkozó, vagy eladó azoknak rendelkezésre bocsátandó részét megfelelő minőségű áruval, illetve munkával pótolni.”

Az annyira rettegett minőségi kifogások esetére tehát a gondos eladó és az óvatos vevő egyaránt már jó előre felkészül. Nehogy hanyagságával bármelyik fél a másiknak szabadon kiszolgáltatassa magát már kötleviszerkesztésekor.

Ügyletkötés idején, amelyik fél gazdaságilag erősebbnek mutatkozik, természetesen az jobban tudja egyenlő jogi felkészültség és gondosság esetén is, saját feltételeit érvényesíteni és elfogadtatni.

A szállított minőségekre vonatkozóan a tőzsdei áruüzleti szokásokból felemlíthetjük itt a következőket:

Szerződésileg kikötőtnél jobb árut visszautasítani nem lehet. Nem egészséges árut vevő csak akkor köteles átvenni — még megtekintésre kötött vétel esetén is —, ha eladó őt kifejezetten figyelmeztette arra, hogy az áru nem egészséges, vagy ha az áru minősége ezekkel a kifejezésekkel: „tale-qualé”, „úgy, amint van”, „in Bausch und Bogen” jelöltetett meg. Kifejezetten ilyen tale-qualé eladás esetén, még utólag felfedezett hiányokért sem felel eladó.

Kiemelik a tőzsdei áruüzleti szokások azt is, hogy csalás esetén természetesen eladó bármilyen esetben felelős marad.

B é c s i s z o k v á n y.

Az esetleges anstandok itt 5 napon belül adandók fel és pedig távirati úton, vagy ajánlott levélben.

Ha az árunak elküldés előtti átvétele kikötöttség és vevő vagy helyettese az átvételre történő szabályszerű meghívás dacára sem jelent meg, eladó ilyen esetben vevő részére ajánlott levélben az átvételre megfelelő póthatáridőt tűz ki. Ha vevő

vagy helyettese átvételre ekkor sem jelenik meg, úgy elveszti vevő a jogát az áru minőségi meghiányolásához.

Ha az áru minőségi megvizsgálása és meghiányolása a vasútállomáson nem történhetik meg, úgy az elszállított és meghiányolt áru azonosságát vevő minden kétséget kizáróan tartozik bebizonyítani.

Kívülről nem látható, úgynevezett belső hibákért, melyek a feldolgozás alatt vagy után jelentkeznek, eladó felelősségre már nem vonható. Ha azonban idevonatkozó valamilyen előírás a kötlelvebe előzetesen bevétetett, természetesen ezen előírás kötelező erejű marad.

Prágai szokvány.

Az áru még a vasúttól való elszállítás előtt hiányolandó meg, azonban vevő jogosított az árut a vasúti raktárban a minőség megállapítása céljából elraktározni.

Pozsonyi szokvány.

Megengedi a vagonrakomány felosztását és részbeni meghiányolását. Nevezetesen vasúti szállításoknál a nem megfelelő rész kifogásolható, ha az nem több, mint a szállítmány 25%-a, egyébként csak az egész vagonszállítmány együttesen anstandolható.

Berlini szokvány.

A minőségi kifogásolás határideje 6 nap.

Hamburgi szokvány.

Minőségi kifogásolás határideje 4 nap.

Próbaküldemények minőségileg nem hiányolhatók meg, ha kereskedelmi átlagáru küldetett; mégis, igen, az esetben, ha a tulajdonsága az árunak a kikötöttől lényegesen eltér. Ebben az esetben azonban ki van zárva az utánszállításra vagy kártérítésre vonatkozó igény.

Ha a szállításnak csak egy része hiányos, úgy csak ezen rész hiányolandó meg, kivéve, ha a megfelelő elfogadott meny-

nyiség csak aránylag kicsiny hányadú, mert ez utóbbi esetben az egész szállítmány együttesen, osztatlanul kifogásolandó.

Rejtett hibákért eladó nem kezkesedik, kivéve, ha azokat eladó, tudva, csalafintán elhallgatta.

Esseni szokvány.

A kifogásolás határideje 8 nap.

Vevő köteles minden esetben átvenni a szállítmányt szállítási határidőn túl is, ha szállítás előtt nem érkezett be eladóhoz a vevő lemondása, illetőleg az ügylettől visszalépő levele.

Minőségi kifogásolásnál a meganstandolt egész mennyiségnek érintetlenül kell maradnia a szakértői szemléig.

A méretek kifogásolása.

Budapesti szokvány.

Nem tárgyalja.

Bécsi szokvány.

A méretek meghiányolásának határideje 8 nap.

Mennyiségi hiányok.

Budapesti szokvány.

Az áru mennyiségére (darabszámára) vonatkozó hiányok más kikötés híján legkésőbb öt nappal az áru beérkezéséről szóló értesítés kézhezvétele napjától közlendők. A hiány — amennyiben a fuvarozó intézet ezt meg nem tagadja — számolás útján hivatalosan állapítandó meg.

Ha a fuvarozó intézet a számlálást megtagadja — amit a vevő hivatalosan igazoltatni tartozik —, úgy köteles a vevő erről az eladót azonnal táviratilag azzal a felhívással értesíteni, hogy a számláláshoz meghatalmazottját legkésőbb 3 napon belül küldje ki. Ha az eladó meghatalmazottját nem küldi ki, valamint akkor is, ha a hivatalos hiánymegállapítás az áru értékével arányban nem álló költségekkel és nehézségekkel járna,

úgy a vevőnek kötelessége a mennyiségi hiányt más, hitelt érdemlő módon (hatósági személy, tanukkal felveendő jegyzőkönyv stb. útján) megállapítani.

Minden, a hiány megállapításával felmerült költség — amennyiben hiány állapítottatik meg —, egyéb kikötés híján, az eladót terheli.

A mennyiségi hiány konstatálása azonban a gyakorlatban nehezen vihető keresztül abban a formában, ahogyan azt a szokványok előírják. Mikor is a vevő az árut a szállító vállaltól, rendszerint a vasúttól, átveszi, a hiány azonnal nem is állapítható meg mindjárt ott a helyszínen, a vagon kirakása előtt. Például a deszkákat, vékonyabb rönköket stb., a hazaszállítás folyamán előbb meg kell olvasni, fel kell azokat jegyzébe venni, hogy egy esetleges hiány, a manco, konstatálható legyen. Ezen felvétel befejezése után pedig az áru természetesen már nincsen is a szállító vállalat területén. Például a Máv. területéről már átfutott iparvágányon a fél területére, vagy kocsikon útban van a vevő raktára felé. A szállító vállalat bevonásával eszközölt hivatalos megszámlálás különben is csak akkor történik, ha a fél azt előzetesen kéri és ezért járó illetékeket a vasútnak meg is fizeti. Ha a szállítások rendben mennek, ezen illetékeknek a fizetése fölösleges és elkerülhető többletkiadásnak mutatkozik és minthogy a felek nem is gondolnak előzetesen mennyiségi hiányok előfordulására, ezen hivatalos megszámlálását az árunak nem is kérik. (Már csak az ezzel járó körülményes időt rabló eljárások elkerülése miatt sem.) És ha a hiány a vagon teljes kirakása után mégis konstatáltatik, egy ilyen hivatalos megolvasása az árunak a vasútnál, utólagosan, a mondottaknál fogva, már fizikailag keresztül-vihetetlen.

A mennyiségi hiányok konstatálása ezért ritkán történik a fakeskedelemben, a vasút által történt igazoló iratok, vagy hatósági személyek közbejöttével, a gyakorlatban egyszerűbb módok vezetnek inkább eredményre.

Mindkét fél által pontosan felvett, egymásnak idejében megküldött, egyeztetett és ellenőrzött konszignációk, esetleg személyes tanuzások, továbbá még jegyzőkönyvek felfektetése

is, majd az árunak elkülönítetten történt megőrzése eladó vagy megbízottja személyes megérkezéséig, vagy írásos rendelkezésig, mindezek rendszerint elégséges óvintézkedések, mennyiségi hiányok esetére és a kielégítő megoldás számára megfelelő alapot is képeznek.

Bécsi szokvány.

A darabszám hiányát 3 napon belül tudatni kell eladóval.

Ha lehetséges, a hiányt még vasúttól elszállítás előtt kell hivatalosan konstatáltatni, mindenestre azonban a számlálás korrektsége fölötti minden kétséget kizáró módon kell annak megtörténnie.

Ha azonban a megszámlálás a vasúti pályaudvaron nem lehetséges, történhetik ez a vevő telepén is. Ekkor azonban a vasútról a telepre szállított árunak azonossága minden kétséget kizáró módon igazolandó.

Ha az áru küldésénél az elszámlolás alapja kötlevélszerűen a föl- vagy leadóállomáson megállapított súly, ez esetben vagy a küldő, vagy a címzett köteles az egyesség szerint ezen hivatalos súlyt a szállító vállalattal megállapíttatni. Ha a feladó a hivatalos lemérlegeltetést elhagyta, úgy címzettnek joga van a súlyt leadóállomáson hivatalosan felvételtni.

Ha mindkét fél elmulasztja a hivatalos lemérést, úgy a fuvarlevélbe bevezetett súlyadat az elszámlolás alapja mindaddig, míg ki nem mutatja valamelyik fél, hogy ezen súly helytelen.

Pozsonyi szokvány.

Kifogásolás határideje 3 nap.

Berlini szokvány.

Kifogásolás határideje 50 tonna küldeményig: 6 nap; 50 tonnánál nagyobb küldeményeknél: 15 nap.

Hamburgi szokvány.

Mennyiségek 4 napon belül hiányolandók meg.

Anstandolási jogának elvesztése mellett köteles vevő kifo-

gásolás esetén is az árut egyelőre eladó számlájára és veszélyére kirakni és annak rendelkezésére elszállítani, de mégis csak akkor, ha a kifizetett fuvar- és egyéb költségek előzetesen viszsza-fizetettek és a hiányos szállítással okozott kár megtérítetett.

Vevő az árut csak akkor küldheti vissza, ha eladót megfelelő — legkevesebb egyheti határidővel — az áru fölérti rendelkezésre eredmény nélkül szólította föl.

Esseni szokvány.

Mennyiségek kifogásolásának határideje: 8 nap.

(Folytatjuk.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Jegyzőkönyv

az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának Budapesten, 1931. évi február hó 28-án, az egyesület székházában tartott rendes üléséről.

Megjelentek: gróf Hadik János elnök, Térfi Béla és báró Waldbott Kelemen alelnökök, Balogh Ernő, Földváry Miksa, Fröhlich Brunó, Gyarmathy Mózes, Hinfner György, Ivanich Ferenc, Karsai Károly, gróf Keglevich Gyula, Kovács Gábor, Kozma István, id. gróf Mailáth József, ifj. gróf Mailáth József, Mihalovics Sándor, Matusovits Péter, Osztrólczy Géza, Osztrólczy Miklós, Papp Béla, örögróf Pallavicini Alfonz Károly, Péch Kálmán, Pfeiffer Gyula, Schmid Ernő, Schmidt Károly, Takách Zsigmond, gróf Teleki József, Véssey Ferenc, Véssei Mihály, Vuk Gyula és Zügn Nándor yál. tagok, Bíró Zoltán ügyvezető, Lengyel Sándor segédtitkár, Irinyi Aurél, Becker Róbert és dr. Fehér Dániel rendes tagok.

Gróf Hadik János elnök: Üdvözlöm a megjelenteket és az egyesület igazgatóválasztmányának a mai napra kitűzött ülését megnyitom.

Távolmaradásukat kimentették: dr. Ajtay Sándor, gróf Andrássy Sándor, borhii Borhy György, Fekete Zoltán, dr. Hammersberg Géza, báró Inkey Pál, Kallivoda Andor, gróf Károlyi Gyula, Kiss Ferenc, Nagy László, Onczay László, Papp-Szász Tamás, Rimler Pál, gróf Széchenyi Aladár.